

nice su narodni preporod, prosvjeta i gospodarski napredak njegova naroda. U završnom dijelu ovoga poglavlja ukazuje se i na neke konkretne plodove života bačkih Hrvata po modelu biskupa Ivana Antunovića.

U zaključku ovog dragocjenog djela, autor ističe kako se nakon proučavanja novinskih članaka, knjiga i pisama Ivana Antunovića može zaključiti da se kao zlatna nit u njima provlači Antunovićeve teološka stručnost i dobro poznavanje mentaliteta naroda kojemu je pripadao i za koji je radio i živio. To mu je omogućilo da opširno i na adekvatan način ukaže svom „milom Rodu“ na sve vrednote nauka Crkve, a napose njezinog moralnog nauka o braku i obitelji. Svojim istraživačkim radom, Andrija Anišić je pokazao da se na temelju sveukupnog djelovanja Ivana Antunovića može govoriti o određenom modelu, koji autor naziva „Antunovićev model“. Sva poglavlja ovoga rada to potvrđuju. Ivan Antunović je doista svojim radom, ali bez izravne namjere, stvorio jedan model, kojega se on čvrsto držao i u koji je želio ugraditi sve pripadnike svoga naroda. Taj model ima jasne obrise koji su prepoznatljivi u slozi i udruženom nastojanju svih pripadnika njegova naroda za življenje po načelima katoličke vjere. Zatim, u jasnoj svijesti i prihvaćanju svoje nacionalne pripadnosti hrvatskom narodu; nadalje u zauzimanju za prosvjetu i školovanje djece i mladih, te u praćenju suvremenih tokova napretka poljoprivrede i drugih gospodarstvenih grana, kao i u razboritom gospodarenju materijalnim dobrima. Otkriće „Antunovićevog modela“ može biti važan znanstveni doprinos. Život i rad bačkih Hrvata po takvom modelu, u proteklih

125 godina, to jest od smrti Ivana Antunovića do danas, svjedoči da njegovo nastojanje i njegov trud i rad nisu bili uzaludni. Biskup Ivan Antunović pomogao je svom hrvatskom narodu u prosvjećivanju i time mu omogućio višestruki napredak. Plod njegova rada prepoznatljiv je u cjelokupnom kasnijem napretku bunjevačko-šokačkih Hrvata u tadašnjoj Južnoj Ugarskoj, odnosno u Bačkoj. Napredak je prepoznatljiv u vjerskom, kulturnom, društvenom i gospodarskom smislu.

Ivica Ivanković Radak

Muka kao nepresušno nadahnuće kulture : Pasijska baština Hrvata u Podunavlju, Zagreb – Sombor, 2012. : Zbornik radova IX. međunarodnog znanstvenog simpozija, (ur. Jozo Čikeš), Udruga Pasijska baština i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Zagreb-Subotica, 2013., 500 str.

Udruga Pasijska baština svojim brojnim programima koje priređuje u korizmeno vrijeme svestrano tematizira muku kao važni fenomen ljudskoga života, koji se prepoznaje i kao snažna sastavnica kraja života Isusa Krista, i to u kontekstu njezinih užljebljenja u prostoru kulture. Nezaobilazni dio toga jest i organiziranje znanstvenih simpozija, koji imaju međunarodni karakter. Deveti po redu na temu „Pasijska baština Hrvata u Podunavlju“ održan je od 10. do 13. svibnja 2012. godine u Zagrebu i Somboru, u suorganizaciji udruge „Urbani Šokci“ i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, a u Zborniku kojega prikazujemo objavljena su izlaganja sa skupa.

Dvadeset i sedam znanstvenih i stručnih radova na tematiku iz pasijske

baštine, koje prate sažeci na hrvatskom i engleskom jeziku, objavljeno je u nekoliko tematsko-znanstvenih cjelina („Povijest“, „Književnost“ i „Muzikologija“), što znači da je Zbornik interdisciplinarnan po naravi. Zbornik sadrži još i „Predgovor“ urednika mr. sc. Joze Čikeša te putopis Smiljane Šunde „Hej salaši... (ili: oko simpozija Pasionska baština, Sombor – svibanj 2012.)“ (str. 477-492) i foto zapis Stjepana Pepeljnaka (str. 493-500).

Više je radova koji su od neposrednog značaja za povijest i pasionsku baštinu, ali i kulturu i umjetnost u cjelini, Hrvata u nekadašnjem ugarskom Podunavlju te Vojvodini. Među njima se izdvajaju sljedeći. U skupini radova iz povijesti, prof. dr. Ivan Balta piše na temu *Zapisi o migracijama i životu Šokaca u kućnim zadrugama od Bosne i Slavonije do Bačke* (str. 9-24), prof. Vlasta Markasović i Tomo Šalić autori su rada *Doseljavanje bačkih Šokaca u istočnu Slavoniju* (str. 25-62). Živko Mandić autor je rada *Prijelaz santovačkih Hrvata na pravoslavlje potkraj 19. stoljeća* (str. 81-98),

dok Zdravka Bušić piše o *Naseljavanju hercegovačke djece na područja Slavonije, Srijema, Banata i Bačke u vrijeme godina gladi (1917.-1920.) – Fra Didak Buntić – hercegovački Mojsije (1871.-1922.)* (str. 99-109).

Surčinski svećenik Marko Kljajić piše na temu *Pobožnost križnog puta i pasionska sakralna umjetnost u Srijemu* (str. 128-136), Zvonimir Pelajić autor je radnje *Tragom križnog puta i kalvarija u Baču, Plavni, Vajskoj i Bođanima* (str. 137-149), a Ivan Andrašić *Korizma u Sonti* (str. 150-152). Prof. dr. Adalbert Rebić autor je rada na temu *Progon bačkih Nijemaca iz Filipova (Philipsdorf) potkraj i poslije Drugog svjetskog rata* (str. 153-164), a Slavko Žebić *Muka naša gibačka – priča u dvije slike* (str. 165-176), koja govori o najnovijem stradanju Hrvata iz ovoga mjesta u Srijemu.

Iz područja književnosti, za vojvođanske Hrvate važni su sljedeći objavljeni radovi u ovome Zborniku: dr. sc. Hrvojke Mihanović Salopek *Pasionske pjesme Lajče Budanovića u kontekstu hrvatske crkvene himnodije* (str. 216-227), Tomislava Žigmanova *Križni putovi u nabožnoj književnosti podunavskih Hrvata* (str. 228-238), Katarine Čeliković *Pasionske teme u kalendaru Subotička Danica* (str. 239-246), Đure Frankovića *Sunce se raduje Marijinu rođenju... Gospa, Isus i Nedjelja u suncu* (str. 247-256), dr. sc. Sanje Vulić *Pučka blagdanska imena korizmenih nedjelja i svetoga trodnevlja kod Hrvata u Mađarskoj* (str. 257-268), Marije Šeremešić *Život na tamnoj cesti o pjesniku Stipanu Bešlinu* (str. 269-278) te Ljiljane Šabljak *Književna Pasionska baština – koliko se Hrvati čitaju i poznaju u Republici Hrvatskoj i Vojvodini – pogled iz Narodne knjižnice* (str. 279-288).

Na koncu, iz muzikologije značajni su

radovi dr. sc. Darka Žubrinčića *Josip Andrić, istaknuti hrvatski muzikolog, skladatelj i pisac iz Bačke i autor prve povijesti slovačke glazbe* (str. 310-322), zatim Josipa Jerkovića *Dr. Josip Andrić – glazbenik s tematikom zavičaja* (str. 323-370), dr. sc. Rozine Palić Jelavić *Glazbeni prinosi Ivana Galovića, karmelićanina, oca Alberta od Blažene Djevice Marije* (str. 371-429), mr. sc. Miroslave Hadžihusejnović Valašek *Crkvene pučke pjesme Slavonije, Baranje i Srijema kao kulturno dobro – nacrt problematike – stara i nova crkvena pučka glazba* (str. 430-460), Milice Klaić Tarađija *Poslušajte, braćo mila, gorku muku Gospodina, Isukrsta Božjeg Sina...* (str. 461-464) te Krunoslava Šokca *Korizmeni pučki napjevi Šokaca u Slavoniji, Baranji, Srijemu i Bačkoj i ansambl Lado* (str. 465-475).

Budući da je kulturno nasljeđe Hrvata u Vojvodini još uvijek visoko neistraženo te da su kako broj tako i vrsta spoznaja koje se odnose na sakralnu baštinu posve raritetni, jasno je zašto se objavom ovoga Zbornika, s gore navedenim radnjama, učinio značajan kvalitativni pomak u tom području. Naime, sakralne su teme u kulturi vojvođanskih Hrvata, napose one koje referiraju na fenomen muke, ovim Zbornikom cjelovitije i svestranije obrađene. No, to još uvijek nije dovoljno, tako da ovaj Zbornik treba biti poticaj za daljnja istraživanja i publiciranja njihovih rezultata ne bi li se na koncu ukupna sakralna baština u vidu jednog kritičkog i sintetskog prikaza sačinila.

Tomislav Žigmanov

Zbornik Urbani Šokci 6/7: Marijanska svetišta Šokaca i Bunjevaca (Osijek – Sombor, 9.-10. VI. 2011.); Utemeljiteljski projekt udruge – Baštinici Njikoš i Rem (Osijek, 27. IV. 2012.), priredile prof. dr. sc. Helena Sablić Tomić i mr. sc. Vera Erl, Osijek : Šokačka grana ; Subotica : Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, 2013., 323 str.

Zbornik radova sa šestoga Međunarodnog okruglog stola Urbani Šokci „Marijanska svetišta Šokaca i Bunjevaca“ (održanog u Osijeku i Somboru 9.-10. VI. 2011.) i sa sedmoga okrugloga stola „Urbani Šokci – Utemeljiteljski projekt udruge“ zajedno su objavili Šokačka grana iz Osijeka i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata 2013. godine, u tiraži od 300 primjeraka. Zbornik radova za tisak su priredile prof. dr. sc. Helena Sablić Tomić i mr. sc. Vera Erl.

Nakon uvodnih riječi priređivačica (str. 7-8), u prvome bloku objavljeno je pet radova sa sedmoga Međunarodnog okruglog stola. Mr. sc. Vera Erl potpisuje radnju *Sedam godina djelovanja Šokačke grane Osijek, razine projekta* (str. 11-16), prof. dr. sc. Ružica Pšihistal radnju *Identološki eseji o šokaštvu Vladimira Rema: To smo što jesmo* (str. 17-